

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

תולדות (חלק י — שיחה א)

יוצא-לאור למחזור הראשון מלימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת תולדות, כח מרחשון-ה כסלו, ה'תשפ"א (א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2020

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

תולדות

„ופרינו הוא מלשון „פרי“ ופי' הכתוב הוא „ונעשה פירות“. ומכיון שהמדובר הוא ב„לנו“ – בבנ"א, שהם יעשו פירות, הכוונה בזה שיפרו בבנים ובנות⁵, ע"ד מ"ש⁶, פרו ורבו גו"ל.

לאידך גיסא מובן שנדו"ד אינו דומה להתם:

בפסוק „פרו ורבו גו"ל פ"ש⁷: „אם לא אמר אלא פרו הי' אחד מוליד אחד ולא יותר, ובא ורבו שאחד מו' ליד הרבה⁸, כלומר שגם על ולד אחד מתאים הלשון „פרו“. אבל בנ"דו"ד ש„ופרינו“ בא בהמשך ל„כי עתה הרחיב ה' לנו (וכתוצאה מזה)⁹ ופרינו בארץ“, אין מסתבר כלל כי הכוונה היא ש„אחד מוליד אחד ולא

א. עה"פ¹, ויעתק משם ויחפור באר אחרת ולא רבו עלי' ויקרא שמה רחובות ויאמר כי עתה הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ“, מעתיק רש"י: „ופרינו בארץ“ ומפרש: „כתרגומו² וניפוש בארעא“.

וכתבו המפרשים³ בכוונת רש"י: דלכאורה „ופרינו“ הוא לשון עבר, וכיון שאמר „כי עתה הרחיב ה' לנו“, איך יאמר „ופרינו – כבר – בארץ“? לכן כתב רש"י שפירוש „ופרינו“ כאן הוא „וניפוש“, בעתיד.

אבל בפשטות אא"פ לומר כן – דהרי מצינו בתורה פעמים הכי רבות⁴ תיבות בלשון עבר והוא¹⁰ שבראשון מהפכתן לעתיד, וא"כ פשוט גם בנדו"ד שפי' „ופרינו“ (בוא"ו) הוא שנפרה בעתיד, ואין כאן קושיא, ואין צורך לרש"י לפרשו (כמו שאינו מפרש בשאר המקומות).

גם צלה"ב: רש"י מפרש תיבת „ופרינו“ – ולא תיבת „בארץ“ [כי „בארעא“ המועתק ברש"י – אינו מוסיף ביאור בתיבת „בארץ“], וא"כ למה מעתיק גם תיבת „בארץ“?

ב. הביאור בזה:

(5) כי זהו בהמשך ל„הרחיב ה' לנו“, חיי מנוחה והרחבה – ולכן טבעי שיהי' „פרו ורבו“. (6) בראשית א, כב. ובפרש"י שם. וראה רא"ם, גו"א ולבוש האורה שם.

(7) שהכוונה בזה (לא ש„פרו“ פירושו שאחד מוליד אחד בפעם א' (אבל במשך הזמן מוליד הרבה), ו„רבו“ מוסיף שאחד מוליד כמה בפעם אחת (כבש"ח שם). שהרי אין דיוק זה במשמעות תיבת „רבו“ (ודוחק לומר שההוספה נרמזת רק ביתור תיבת „ורבו“, כ"א) ש„פרו“ פירושו ש„אחד מוליד אחד ולא יותר“ במשך כל ימי חייו ו„רבו“ מוסיף שאחד מוליד (במשך הזמן) הרבה, שעי"ז מתרבה.

(8) כי בפשטות פי' הכתוב – שכיון שהוי' כבר הרחיב לנו (אלא שעבר זה הוא עבר הקרוב – „עתה“), ולכן „ופרינו בארץ“ (משא"כ לפי הר"ס ג עה"פ „הרחיב – ירחיב“, אפ"ל שהם ב' ענינים נפרדים – אבל גם לפי זה „ירחיב“ „ופרינו“ צ"ל בהתאם זל"ז).

(1) פרשתנו כו, כב.
(2) בכמה דפוסים – „תרגומו כו" (בלא כ"ף). ולהעיר שבדפוס ראשון אין תיבת „כתרגומו“ (וראה לקמן הערה 17), ובדפוס שני חסר כל ד"ה זה.
(3) רא"ם, גו"א וש"ח. וראה רע"ב עה"פ.
(4) בקאפיטל זה עצמו ראה בפסוקים: ג, ד (פ"ט), כד (ב"פ).

בעצמו יהי' בריבוי וגדלות וכו'¹⁴, וכמ"ש¹⁵ "ויגדל האיש וילך הלוך וגדול עד כי גדל מאד. ויהי לו מקנה צאן ומקנה בקר ועבודה רבה גו"¹⁶.

אמנם עפ"י למה מביאו רש"י בשם התרגום – הו"ל לפרש כן מעצמו מצד הכרח הנ"ל בפשט הכתוב?¹⁷

והטעם ע"ז: ברוב המקומות שכתוב בתורה הלשון "פרו" וכיו"ב, מפרש התרגום "פשו" וכיו"ב, היינו שלדעת התרגום, גם כשאירי בהולדת ולדות (– עשיית פירות), יש בזה גם התוכן של "פשיון" (כי עי"ז מתרבה גם המוליד עצמו). שמזה מובן – לדעת התרגום – שכשהפי' של "ופרינו" הוא רק ריבוי בעצמו, כבנדוד"ד, אין פי' זה יוצא מן הכלל לגבי שאר המקומות, כי בכל מקום כלול תוכן זה בפי' התיבה.

ולכן מציינ רש"י להתרגום, ללמדנו,

(14) וראה פי' הרד"ק עה"פ: ונפרה ונרבה במקנה.

(15) פרשתנו כו, יגיד. וראה פרש"י שם: זבל פרדותיו* של יצחק כו'.

(16) ועפ"י אין הכרח לומר שכוונת הכתוב ב"ופרינו בארץ גו" היא רק לעתיד, כי ענין זה הי' גם בעבר. ומ"ש "עתה הרחיב ה' לנו ופרינו וגו'", הי"ז קאי על החלק של העתיד. ואדרבה: מוכרח לומר שקאי גם על העבר, כי בעתיד לא מצינו זה במפורש בהיותו "בארץ" (גרה), קודם עלותו לבאר שבע.

(17) וי"ל שגם לפי מ"ש בדפוס הראשון (שאינ תיבת "כתרגומו" – ראה הערה 2), מובן שכוונת רש"י להעתיק לשון התרגום, דאל"כ הול"ל "וניפוש בארץ".

(* ולהעיר (בהרמז שבפרש"י) – שפרדה אינה מולידה (ב"ד פרמ"א, ה. וראה שם, ה. פל"ח, ו), ובמילא לא היו לו פירות מה, כנ"ל בפנים.

יותר", היינו שלא יהי' עקר – כי אין זה "הרחיב" כלל!

ובמילא מובן ש"ופרינו" כאן הוא בדוגמת מ"ש¹⁸ "לא אגרשנו מפניך בשנה אחת פן תהי' הארץ שממה גו' מעט מעט אגרשנו מפניך עד אשר תפרה גו'", שפירוש "תפרה" הוא, שיהיו בארץ הרבה בנ"א. ועד"ז כאן¹⁹ פירוש "ופרינו" – "שאחד מוליד הרבה".

אבל עפ"י קשה ביותר: הרי לא היו ליצחק ולרבקה רק שני בנים, יעקב ועשו, ואיך נופל עי"ז לשון "ופרינו" (הבא בהמשך ל"הרחיב")?²⁰

ולכן פרש"י שאין כוונת "ופרינו" לולדות (כמו "פרו ורבו גו"), כ"א "וניפוש", וכבר כתב רש"י פי' תיבה זו עה"פ²¹ "שם האחד פישון גו'", פרש"י: "וע"ש שמימיו מתברכין ועולין ומשקין את הארץ נקרא פישון, כמו²² ופשו פרשיו", היינו שדבר זה עצמו מתרבה ומתגדל. ועד"ז כאן הכוונה שיצחק

(9) משפטים כג, כט-ל.

(10) ואף שענין זה כתוב להלן – אין הכוונה בפנים שהיינו למדים פי' זה ממס, כ"א לראי ולדוגמא שבלה"ק גי' נכלל בפי' "פרו" "ופרינו", אלא שאינו מוכרת. ולכן ניתוספה תיבת "ורבו", ובפרשתנו – מובן הוא כיון שבא בהמשך ל"הרחיב".

(11) ואין לומר שהכוונה בזה לדורות הבאים, כמו "לזרע אתן את הארץ הזאת" (לך יב, ז), "את כל הארץ גו' לך אתננה ולזרע עד עולם, ושמתי את זרעך כעפר הארץ גו'" (שם יג, טו-טז) ועוד כו"כ – כי מקדים "כי עתה הרחיב ה' לנו". (12) בראשית ב, יא. ומטעם זה אין רש"י מפרש כלום עה"פ (תזריע יג, ה ועוד), "לא פשה גו'", כי כבר פי' בבראשית, שהכוונה – שהדבר מתרבה.

(13) הבקוק א, ח.

שהוא יפיש אותנו, וקאי על "ה" המו-
בא לפני" בכתוב, "וניפוש" פירושו
שאנו (מעצמנו) ניפוש²³, וקאי על יצחק
וביתו.

ד. מ"ינה של תורה" שבפרש"י זה:
רש"י מעתיק לשון התרגום, "וניפוש
בארעא" – היינו שבפסוק ישנם ב'
ענינים: א) "כי עתה הרחיב ה' לנו" –
הו"ע הבא מלמעלה. ב) "וניפוש באר-
עא" – הו"ע עבודת האדם. ומרמז
רש"י שהתכלית של "הרחיב ה' לנו"
היא – "וניפוש בארעא", שהאדם יעבוד,
תכלית כוונת בריאת העולם והאדם²⁴
ע"י הקב"ה ("הרחיב ה'") היא שהאדם
ייגע ויעבוד בזה, וכמ"ש²⁵, "אדם לעמל
יולד". ואופן העבודה הוא: "וניפוש
בארעא", שהאדם יעבוד עם העולם
ועניניו עד שמגיע לדרגא שהאדם
כביכול מוסיף ("וניפוש") על הבריאה
כפי שהיא נבראה ע"י הקב"ה – היינו
שמגלה אלקות (ע"י תומ"צ) גם במקום
כזה שמצד הבריאה אין אלקות בגי'
לוי שם²⁶. וכמרז"ל²⁷, "נעשה שותף ל-

שאין פי' זה ("וניפוש") בסוג, "ולא
מצאתי לו חבר", כי בכל המקומות יש
בו תוכן זה.

ג. אולם לכאורה, כללות פי' זה
אינו מוכרח: יש לפרש ש"ופרינו"
הכוונה לולדות (פירות), ואעפ"כ
מתאים זה ל"הרחיב ה' לנו", ע"פ מש"כ
רש"י כבר בפ' וירא¹⁸: "בני בנים הרי הן
כבנים", וא"כ אפ"ל שקאי על בני
יעקב¹⁹, שהיו שנים עשר (ודינה²⁰)?

לכן מעתיק רש"י בתחלת פירושו
("ופרינו) בארץ" (ובמילא כותב גם
בפירושו – ("וניפוש) בארעא") – ובני
יעקב הרי לא נולדו בארץ (גרר – וגם
לא בארץ ישראל ככלל²¹), כ"א בחו"ל,
ובמילא לא קאי "ופרינו בארץ" עליהם.

עוד יש לדייק בפרש"י זה: למה
מעתיק לשון התרגום – הו"ל לכתוב
"כתרגומו" ותו לא – כמנהגו במקור
מות רבים, והלומד יראה בתרגום פסוק
זה?

והביאור: בתרגום כאן שתי גרס'
אות: א) ויפשיננא. ב) וניפוש. ומעתיק
רש"י לשון התרגום ללמדנו שגירסא
הנכונה היא "וניפוש"²² – ואף שאין
ענין פירוש רש"י להודיענו גירסת
התרגום – כאן ה"ז נפק"מ בפ'
פשוטו של מקרא: "ויפשיננא" פירושו

(18) כ. יב.

(19) ובדוגמת מ"ש (יהושע כד, ג), "וארבה את
זרעו ואתן לו את יצחק".

(20) וראה ג"כ פרש"י וישב לו, לה.

(21) בנוגע לבנימין, ראה פרש"י וישלח (לה,
יח): "נולד בארץ כנען". אבל ראה פרש"י ויחי
(מת, ז), "ולא הולכתי כו' להכניס לארץ". וראה
רמב"ן שם. וראה רא"ם, גוא, וש"ח שם.

(22) כמו שפי' בש"ח.

(23) ומוכרח כן, כי אם גם זה קאי על "ה"
הול"ל, "כי עתה הרחיב ה' לנו והפרה אותנו
בארץ" (אם הכוונה לעבר – ראה לעיל הערה 16)
או "כי עתה הרחיב ה' לנו ויפרה אותנו בארץ"
(אם הכוונה לעתיד).

(24) וכמ"ש (בראשית ב, טו), "ויניחהו בג"ע
לעבדה ולשמרה". וראה תיב"ע שם.

(25) איוב ה, ז. וראה סנה' צט, ב. ד"ה אדם
לעמל תרפ"ט.

(26) ראה ד"ה גדולים מעשה צדיקים תרפ"ה
(ספה"מ קונטרסים ח"ב ע' 914 ואילך).

(27) שבת י, א. קיט, ב. טור או"ח סי' רסח.
שו"ע אדה"ז שם ס"א. וראה או"ת להה"מ
בראשית ד"ה כל האומר ויכולו (ג, ג. בהוצאת

— להרחיב את הפה³¹ יותר מכפי

(31) ולהעיר שענין זה כתוב במזמור פ"א אל"ף שבתהלים, המורה על הרחבת הפה, כי פ"א מרמז לפה (שבת קד, א. אותיות דר"ע אות פ"א) ופ"א אל"ף מרמז על הרחבה והוספה בהפה. וע"פ המנהג שקיבל אדה"ז מרבו בשם רבו מורנו הבעש"ט לאמר הקאפ' תהלים המתאים למספר* שנתיו** (קובץ מכתבים לתהלים ע')

(* לדוגמא, כשנמלא לו יג שנה מתחיל מזמור י"ד.

(** ורא"י לחודי עכ"פ לזה: שני מנינים במספר (ברכות ט, סע"ב: הני ג' קד הווי"ן) מזמורי תהלים: קג (בכל הספרים. וראה מנחת שי לתהלים בהקדמות), קמז (ירושלמי שבת פט"ז ה"א. מס' ספרים פט"ז ה"א. מדרש תהלים מזמור כב) וע"פ מרז"ל (ברכות ט, ב), «אשרי האישי (קאפ' א) ולמה גרשו גרים (קאפ' ב) חדא פרשה היא» — ולפי מנין זה — מזמור, לשלמה משפ"ק גר"ה הוא מזמור ע"א, וסיומו, ככל תפלות דוד בן ישי, היינו שאמרו דוד כשנסתלק, ודוד נסתלק בן ע' שנה (ב"ר פצ"ג, ד. ד. רות רבה פ"ג, ב. וראה ג"כ במדב"ר פי"ד, יב. חז"א קסח, א. וראה ספה"מ להצ"צ קח, ב ואילך).

[ע"י לקמן ע' 77 — הוספה לאחר זמן].

וכאן להעיר: הקשו כו"כ ממפרשי הש"ס (ברכות שס) ומדרש (תהלים שס) מסתירת ב' המנינים ותירצו כו'.

ויש להוסיף קושיא על קושייתם — דדוקא ראשוני המפרשים לא עמדו ע"ז כלל (ורק ששקוט"י א"זה מזמורים כחדא חשיב!)

ולפענ"ד — קושיא מעיקרא ליתא, כי עד"ז מצינו בנוגע לה' ספרי התורה שדו"ל שנחלקים גם** לשבע (שבת קטז, א) וגם בנוגע לכד ספרי תנ"ך, שספר אחד מהם הוא — **תרי עשר**. ולהעיר מג"ן סודים דאורייתא (וח"א קד, ז. ובכ"מ) ובפרטן הס נד. ס' המה מלכותי מסכות (שהש"ד עה"פ ג, ח. ח"ט. במדב"ר פי"ח, כא) ובפרטן סג (ולפיה"מ הרמב"ם בהקדמה— טא). ועוד.

(* להעיר מסנה"ד קג, ב: קג פנים. ל"ת לה— אריז"ל ר"פ וישלח.

(** שהרי בודאי לא פליג מ"ד זה על חלוקת התורה לה' ספרים.

הקב"ה במעשה בראשית" [ויתרה מזה אחז"ל²⁸ „מה הקב"ה בורא עולמות אף אביכם בורא עולמות"].

אמנם יש מקום לטעון: איך אפשר הדבר? מכיון שהקב"ה ברא את העו"לם, והוא בראו בהגבלות אלו, איך יכול בנ"א או מלאך — נברא — להוסיף בזה?

הנה גם זה מרומז תחלה בכתוב: „כי עתה הרחיב ה' לנו", היינו שגם הכח ע"ז שיוכל האדם („לנו") להרחיב ולהוסיף בהבריאה, בא מהקב"ה, שהר"ח חיב ונתן לבני"י כח שלמעלה ממדי"ד דות והגבלות, ולכן ביכולתם (ובמילא — תפקידם) לבטל הגבלות העולם ולהרחיבו

ברוחניות ובמילא גם בגשמיות — כי ע"ז מוסיפים ברכה ונתנה הארץ יכולה גו', ואה"ק היא כצבי²⁹ שהמקום הגשמי מתפשט כו'

עד ש„וניפוש בארעא"²⁹.

ה. והנה ענין זה מרומז גם במ"ש³⁰ „אנכי ה"א המעלך מארץ מצרים הרחב פיך ואמלאהו" — דגם כאן ב' ענינים: א) „אנכי ה"א המעלך מארמ"צ" — הו"ע הבא מלמעלה. ב) „הרחב פיך (ואמלאהו)" — האדם צריך לעשות

קה"ת תשל"ג). וראה לקו"ש ח"ו ס"ע 22 ואילך. ח"ז ע' 240 ואילך. ח"ג ע' 42. ח"ד ע' 162 ואילך. הגש"פ עם לקוטי טעמים מנהגים וביאורים (קה"ת, תשל"ט) ע' תנח.

(28) ב"ר פצ"ח, ג. וראה אוה"ת ויחי שם, א. ולהעיר מאוה"ת שמות ע' יט.

(29) כתובות קיב, א.

(29*) וראה פ"י הרלב"ג עה"פ: „ופרינו מהצרים המצרים לנו". וראה לקמן בפנים.

(30) תהלים פא, יא.

[וזהו גם הביאור (בפנימיות הע-
נינים) בטענת טורונסרופוס הרשע³⁵
„אם אלקיכם אוהב עניים מפני מה
אינו מפרנסם וכו' (ונתינת הצדקה)
מחייבת לגיהנם, ותשובת ר"ע ע"ז:
„ואנן קרוין בנים וכו'” – היינו שהוא
טען, דמכיון שהקב"ה ברא את העניים
באופן דעניות, איך יתכן שמישהו
יוסיף בזה (ע"י נתינת הצדקה³⁶), וע"ז
ענה לו ר"ע שבנ"י הם בניו של הקב"ה,
(שע"ז מובן: א) שצריך לתת צדקה –
כפשט הש"ס, ב) איך יכולים לשנות
סדר הבריאה, כ"י הם „חלק אלוקה
ממעל ממש כו' כמו שהבין כו"³⁷, ויש
לבנ"י כח שלמע' מהגבלות, ובמילא
(לא רק שאין זה היפך רצונו, כ"א זהו
רצונו, ואדרבה: הוא הנותן הכח על
זה].

ומפורש בכתוב זה שהקב"ה מבטיח
ונותן עוד יותר: לא רק שנותן כח
לפני העבודה, כ"א שמסייע הוא גם
אח"כ, שהעבודה תעשה פרי ותגיע
לתכליתה, שתפעול הוספה בהעולם –
כדמסיים: „ואמלאהו” – ע"י שהאדם
יעשה חלקו „הרחב פירך”, מובטח הוא
כי „ואמלאהו”, שהקב"ה ימלא „פיו”.

וגם ענין זה מרומז בהכתוב דפר-
שתנו: „ופרינו בארץ” אינו ל' של
תפלה או בקשה וכיו"ב (שספג אם
יהי' כן בפועל³⁸), כ"א הוא ל' ודאי
– כי כנ"ל מובטחים, שאם ממלאים

שהוא מצד הבריאה (וכנ"ל שהאדם
צריך להוסיף ולהרחיב את הבריאה).

וגם בזה צלה"ב: מכיון שהקב"ה
ברא את הפה באופן מסוים, וכמ"ש³²
„מי שם פה לאדם וגו' הלא אנכי ה'”
– איך אפשר שבן אדם ירחיב את
הפה?

ע"ז בא התירוץ ב(תחלת) הכתוב:
„אנכי ה'א המעלך מארץ מצרים”:
„ארץ מצרים” ארץ במצרים גבולים
וכו"³³, והקב"ה „העלה” את בני
ממצרים וגבולים אלו – (ואדרבא
ופרינו בארץ) – שמדייק ואינו כותב
„המוציאך” (כברוב המקומות), כ"א
„המעלך”, היינו שהעלה אותם הקב"ה
למעלה מהגבלות, ולכן יכול וצ"ל
„הרחב פירך” (והעולם) – לבטל את
ההגבלות³⁴.

זהו רצונו של הקב"ה בבריאת
העולם שבנ"י יוסיפו עלי' ע"י עבודתם,
והוא הנותן להם כח ע"ז, כנ"ל.

(214 י"ל, שלכן שייך מזמור זה למי שנכנס לשנת
שמונים ואחת שלו, כי שמונים שנה מורה על
שלימות הטבע וכו' כמ"ש (תהלים ז, י) „ואם
בגבורות שמונים שנה גו'”, וכשנכנסים להשנה
שלאח"י, ה"ז ענין של הרחבה והוספה על
(הגבלות) הטבע***, ולכן אומרים אז מזמור פ"א
אל"ף, כנ"ל (ובו הציווי (ונתינת כח) „הרחב פירך
גו'”).

(32 שמות ד, יא.

(33 ראה תוי"א מט, סע"ד. נו, סע"ג ועוד.
וראה שעהיוה"א (פ"א) שהשם של הדבר מורה
על תוכנו.

(34 וגם בתורה צ"ל „לאפשא לה” (זח"ג יב,
ב. תו"א מקץ לט, ד. אגה"ק סכו' קמה, א)).

*** ולכן אמרו"ל (אבות פ"ה מכ"ב – לגירסת
אדה"ז בסידור). „בן שמונים לגבורה”, כי אמיתית
ענין הגבורה הוא ע"ד „גבורות גשמים”.

(35 ב"ב י, א.

(36 ולהעיר שצדקה היא כללות כל המצות
(תניא פל"ז (מת, ב). וראה אגה"ק סי' יז. וראה
ב"ב ט, סע"א).

(37 תניא רפ"ב.

(38 ראה לעיל ע' 41.

העלם⁴⁰), כ"א גם בעניני חול וכו' של העולם „בארעא” – לשון תרגום – שגם בהם נעשה דירה לו ית'.

וכשתושלם עבודה זו יתקיים ה' יעוד⁴¹ ד„ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר”⁴².

(משיחת ש"פ חיי שרה, תש"ז)

40) לקו"ת שלח לז, ד. ש"ש סד, ב. ביאור"ז להצ"צ ע' שנה (ומציין למרו"ל).
41) ישעי' מ ה.

42) ולהעיר שהבאר הג' מרמזת לביהמ"ק השלישי (ראה רמב"ן, רבינו בחיי, כלי יקר, ועוד עה"פ).

רצונו של הקב"ה ועובדים העבודה שהוא דורש, בודאי מגיעים להתכלית,

ופועלים לא רק „ופרינו בארץ” – בלה"ק, כ"א גם „כתרגומו וניפוש בארעא”,

וכמבואר בענין³⁹ של' תרגום הוא חול ולא קודש, ובנדו"ד – פועלים הרחבה והוספה לא רק בהעולם כפי שהוא בלה"ק (שגם זה – עולם מלשון

39) תו"א משפטים עז, ד. וראה לעיל ע' 50 בארוכה.

(הוספה לע' 75 להערה הב' בהערה 31):

החילוק בזה (אם „אשרי האיש” ו„למה רגשו”, „חדא פרשה היא” או כמו שהוא בכל הספרים שלנו ש„למה רגשו” הוא מזמור השני) – יש לבאר ע"פ סוגיית הגמרא בברכות שם, שמביא ראי' ע"ז ש„אשרי האיש” ו„למה רגשו” הם „חדא פרשה” מזה ש„כל פרשה שהיתה חביבה על דוד פתח בה באשרי וסיים בה באשרי פתח באשרי דכתיב אשרי האיש וסיים באשרי דכתיב אשרי כל חוסי בו”.

והביאור: תוכנו של המזמור ד„אשרי האיש” הוא מעלת ישראל בקיום התומ"צ („לא הלך בעצת רשעים גו' כי אם בתורת ה' חפצו גו'”) שעי"ז „והי' גו' וכל אשר יעשה יצלחי”, (והפכם ו), לא כן הרשעים כי אם כמוץ גו'” –

התמי' במזמור שלאח"ז „למה רגשו” וכללות תוכנו – הם שלילת השליטה של אוה"ע על בניי ואדרבא „אתנה גוים נחלתך ואחוזתך אפסי ארץ” – באופן שלמעלה מן הטבע (ולכן באה התמי': „למה רגשו גוים גו'” שהרי) „יושב בשמים ישחק גו'”.

ושני המזמורים „אתה פרשה” הם (בתקופה אחת) – כאשר בניי הם (בגלוי)

במצב ד"אשרי.. לא הלך בעצת גו", כי זה מביא (בגלוי) "למה רגשו גוים גו' יושב בשמים ישחק גו' אתנה גוים נחלתך גו' אשרי כל חוסי בו".

ולכן "חדא פרשה היא" (בימי דוד) לדוד שבימיו הי' מצב הנ"ל בפועל ד"לא הלך בעצת רשעים גו", "רגשו גוים", "אתנה גוים נחלתך", וכפרש"י עה"פ "למה רגשו גוים" – .. ולפי משמעו הי' נכון לפותרו על דוד עצמו* כענין שנאמר וישמעו הפלשתיים .. ונפלו בידו וכר".

[בימי שלמה לא הי' מצב ד"רגשו גוים", כי ניבא עליו "הוא הי' איש מנוחה והניחותי לו מכל אויביו מסכיב גו' שלום ושקט" (דה"י א כב, ט)]

אבל בהדורות שלאח"ז דלא קיימא סיהרא באשלמותא (ראה זח"ב פה, א. וראה ג"כ שמו"ר פט"ו, כו)

ובפרט בזמן הגלות – חסר באשלמותא דרבים בעניני ד"אשרי האיש גו" אף שהי' בעבר (וישנו גם בהווה בכו"כ יחידים) – ולכן גם לא קשה על אשר בהווה "רגשו גוים",

אלא שלאחרי זמן, בימות "מלך המשיח" (פרש"י עה"פ) – יתמהו "למה רגשו גוים",

ו"אשרי האיש גו' והי' כעץ שתול גו" מדבר ביחיד בכל זמן – ומזמור (וזמן) בפ"ע* – באחרית הימים – (שאז יתמהו) למה גו'.

ועפ"ז מובן ג"כ מה שרש"י מביא פירוש הנ"ל (ד"למה רגשו" קאי על דוד) כפירוש שני – אף שזהו "לפי משמענו" – ומה ש"רבותינו דדשו את הענין על מלך המשיח" מביא כפי ראשון,

כי פשוטו של מקרא – כל הספרים שלנו – ה"ה ב' מזמורים, "למה רגשו" פרשה בפ"ע (תקופה בפ"ע),

אלא שע"פ דחז"ל חדא פרשתא היא (באותה התקופה).

ואף שדחז"ל היא, בכ"ז פי' גם אליבא (אף שפרש"י בא לפרש פשוטו של מקרא) – כיון שזהו "משמעו".

(* שנפ"ז גם טרה קושית המפרשים על אמרו "אשר לא הלך" ל' עבר – אלא דקאי על "דוד עצמו" הנהגתו שהתחילה בעבר.

(** בחדא"ג מהרש"א שם דשינו "למה רגשו גוים" לפרשה בפ"ע לאחר שהוסיפו ביבנה (ברכות כז, ב) ברכת המינין.

– ולא זכיתי להבין – שהרי דוד כתב ספר תהלים (ב"ב יד, ב) ו(למהרש"א) במשך כל הדורות שלאחריו עד דור יבנה – נמנו והיו פרשה אחת, וביבנה – שינו והפרידו ביניהם!

ולהוסיף שכיון שדוד הוא „נעים זמירות ישראל” דכל הדורות, כלל בספר התהלים ב' המנינים: העיקרי – שהם ב' פרשיות (כנ"ל); השני – דדוד, באמירתו בפעם הראשונה (ש"לכך – מוכרח שיהי' משמעו באופן ש)הם פרשה אחת***

(משיחת ש"פ תולדות תשל"ד)

*** וצ"ע דעפ"ז (ובמכש"כ לפי' המהרש"א הנ"ל) דהחילוק ד„אשרי” ו„למה” פ"א או שתיים – תלוי בזמן, משא"כ הטעם דחיבור עוד ב' מזמורים – א"כ מצינו עוד מנין (או שני מנינים) במספר מזמורי תהלים, נוסף על קמ"ז וק"נ!

וי"ל ביישוב כהנ"ל – דאין הפי' שנמנה כפרשה אחת או כשתיים **בדורות** שונים, אלא – **במצבים** שונים: כשישראל עושים רצונו של מקום (ובמילא אין גם מקום לברכת המינין) אומר התהלה ומתחיל ומסיים באשרי (פרשה אחת), משא"כ כשאין עושין רש"מ.

ועד"ז י"ל ג"כ בנוגע לשני המזמורים (ראה מנחת שי בהקדמת פי' לתהלים): לא לנו – דאינו **התחלת** מזמור (וענין בפ"ע – כ"א המשך (להמצב ד)בצאת ישראל ממצרים (ראה רד"ק שם), משא"כ כשעושים רש"מ – אדבא צ"ל „לנו”, הללו גו' כי **גבר** – הוא סיוס דהקודמו „אהבתי גו' לי יהושיע” (דכיון שעושים רש"מ – „יהושיע (באופן אשר) **גבר** עלינו חסדו”).

להעיר ממד"ל דאין השם שלם ואין הכסא שלם עד כו' (תנחומא ס"פ תצא); מפי' הצ"צ בפתח וסיים באשרי (הוספה לתהלים ע"ה בסופו).

